

**Stichting Hassan II
Voor Marokkanen woonachtig in het
buitenland**

**INVESTERINGSGIDS VOOR DE IN HET
BUITENLAND WOONACHTIGE
MAROKKANEN**

De energie- en mijnbouwsector

Inhoudsopgave

Brief van de afgevaardigde Minister	7
Presentatie van de sector	9
Sectorbeleid.....	12
Algemene aanbevelingen	14
Onderzoek en exploitatie naar koolwaterstoffen	15
Apparaten onder gasdruk.....	33
Exploitatievergunningen voor elektriciteit	36
Groene energie	37
De mijnbouwvergunningen	39
De energietarifiering.....	45
De procedures voor de creatie van een onderneming	51
De financieringsmodaliteiten van een onderneming	53
De sectorvoordelen.....	54
Annexes.....	59

Deze gids is een informatief document. Het beschrijft de energie en mijnbouwsector in Marokko, wettelijke en statutaire bepalingen en administratieve procedures betreffende investeringen aldaar. Er worden geen adviezen ten aanzien van investeringen gegeven en het pretendeert ook niet volledig te zijn. Naast deze gids zult u dus nog altijd een beroep moeten doen op de diensten en adviezen van gespecialiseerde instellingen.

De geldigheid van de informatie van deze gids is gebaseerd op de datum van uitgave. De Stichting Hassan II zal ervoor zorgdragen de informatie actueel te houden. Hiertoe zullen nieuwe actuele edities of supplementen worden uitgegeven al naar gelang er sprake is van relevante wijzigingen.

PRESENTATIE VAN DE SECTOR

Marokko, een land van lange mijnbouwtraditie, kent belangrijke activiteiten in de energiesector en de mijnbouw. De bestemming van de mijnen wordt in het voordeel gesteld door de aanwezigheid van een sterk gevarieerde geologische structuur en in het bijzonder de verzadiging van talrijke minerale substanties.

De diversiteit en de waarde van de minerale substanties (fosfaat, basische metalen, edele metalen, gesteenten en industriële mineralen) stellen de Marokkaanse mijnbouw in staat een belangrijke rol te spelen in de internationale economie. Deze waarde is te bevatten wanneer men kijkt naar het procentuele aandeel in het Bruto Nationaal Product (van 2.5 tot 6.5% al naar gelang de marktprijs van mijnbouwproducten), naar de export van het land (gemiddeld 80% volume en 35% in waarde) en de gevolgen op de regionale ontwikkeling, de vervulling van directe arbeidsplaatsen op het platteland, de participatie in de ontsluiting van benadeelde regio's door de opbouw van een economische en de sociaaleducatieve infrastructuur.

Het belang van deze sector is hoofdzakelijk terug te zien in het aandeel van de fiscale opbrengsten die 20% belopen.

Op grond van investeringsplannen, realiseren energieproductie en mijnbouw ongeveer 8 miljard Dirhams per jaar waarvan 5.5 miljard bestemd is voor de energieproductie.

Op het gebied van werkgelegenheid, bieden de energiesector en mijnbouw direct plaats aan 80.000 personen, waarvan 45.000 in de mijnbouw.

Marokko is de voornaamste wereldexporteur in fosfaten en bezit ook die privilege in de levering van edele metalen, basische metalen, gesteenten en industriële

mineralen. Marokko bezit eveneens mogelijkheden over energetische vaste substanties.

De voorschriften voor de mijnbouw verdelen de minerale substanties in twee categorieën: mijnbouwsubstanties en substanties van zandafgravingen.

De exploitatie van mijnbouw is onderworpen aan een titel die verkregen kan worden bij het mijnbouwbestuur ressorterend onder het Ministerie van energie en mijnbouw. Voor de exploitatie van producten gewonnen door zandafgraving, moet toestemming afgegeven worden door het bestuur van landelijke zaken verbonden aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Overigens zijn het Ministerie van energie en mijnbouw in het bezit van gedecentraliseerde structuren die hen de mogelijkheid biedt investeerders bij te staan. Zij zijn hiernaast ook verantwoordelijk voor de vermelding van de geologische infrastructuur voor geologische landkaarten.

Vaak zijn bepaalde zones het onderwerp geweest van specifieke studies voor zowel gepubliceerde als ongepubliceerde rapporten, welke te vinden zijn op het Ministerie documentatiecentrum. Deze documenten bevatten aanbevelingen (behelpzaam voor investeerders) over de rijkdommen die de bodem kan bevatten.

Marokko voorziet niet in de eigen energiebehoefte, het importeert 90% van de energiebehoefte. De energieconsumptie betreft 9 miljoen Tep waarvan 70% voor olieproducten.

Op het gebied van elektriciteit, verzekert het nationale elektriciteitskantoor 97% van de productie en de distributie vanuit hydraulische en thermische bronnen.

Marokko beschikt over 24 hydraulische centrales die meer dan 12.000 megawatts produceren met een jaarlijkse capaciteit van 2017 gigawatts/uur.

Met het oog op de bevordering van het gebruik van kernenergie voor pacifistische en wetenschappelijke doeleinden, is er onder leiding van de Premier een nationaal raadsorgaan nucleaire energie opgericht.

Het raadsorgaan behoort de regering te voorzien van adviezen aangaande het gebruik van nucleaire energie. Dit met het oog op economische, wetenschappelijke en technologische ontwikkeling en het nemen van maatregelen voor het goed coördineren van de uitvoering.

Globaal gezien bieden de energie en mijnbouwsector diverse investeringsmogelijkheden. Niettemin, moet eenieder die wenst te investeren in deze sector beschikken over de benodigde toestemming die gespecificeerd is in dit document.

Sectorbeleid

Het gevolgde beleid, dat sinds de onafhankelijkheid wordt gevolgd, op het gebied van; onderzoek, het bevorderen van mijnbouwprojecten, diversiteit van de productie, modernisering van delvingsmiddelen, en professionele opleiding, kan als erg succesvol worden gezien. Marokko is een geschikte kandidaat wanneer het de keuze van een mijnbouwlocatie betreft.

Een ontwikkelingsstrategie voor de mijnbouwsector is in werking gesteld conform het regeringsbeleid, met het oog op de herstructurering van de productieve sectoren, creatie van nieuwe arbeidsplaatsen en de bevordering van duurzame energie.

De grondbeginselen aangaande deze strategie zijn:

- De rol van de staat als publieke dienst, behoort de geologische infrastructuur en mijnbouwexploratie op te zetten. De staat is eveneens verantwoordelijk voor regulering en bevordering hiervan.
- Een aanmoediging voor privatisering op het gebied van exploitatie, ontwikkeling en promotie.

De hoofdprincipes afgeleid van deze strategie zijn:

- De realisering van de geologische infrastructuur.
- De omvorming van het institutionele raamwerk.
- Een revisie van het wetgevende en reglementaire raamwerk.
- De bevordering van het mijnbouwpotentieel en de ontwikkeling van partnerschappen.

- De stimulering van investeringen in de mijnbouwsector.
- De bewerkstelling van een omvangrijk nationaal plan voor het geologisch op kaart brengen van het land.

Dit document is tot stand gekomen met het oog op een betere informatievoorziening over de administratieve procedures en de reglementaire voorschriften die gerelateerd zijn aan investeringen in de mijnbouw en energiesector.

Met het oog hierop worden de hierop volgende punten behandeld:

- ⌘ Opslag en distributie van koolwaterstof;
- ⌘ Productie en exploitatie van hernieuwbare energie;
- ⌘ De procedures voor het verkrijgen van toestemming van mijnbouwonderzoek of –exploitatie;
- ⌘ De procedures voor het opstarten van een onderneming;
- ⌘ De wijze van financiering van een onderneming;
- ⌘ De voordelen in overeenstemming met de sector.

Algemene aanbevelingen voor het realiseren van een project in de energiesector of mijnbouw

---

Het is een algemeen gegeven dat bepaalde personen besluiten een onderneming te stichten, slechts op grond van de mogelijkheid om een lening te verkrijgen. Anderen die slechts een idee hebben, richten een bedrijf op waarvan het plan pas achteraf goed wordt bestudeerd.

Deze manier van handelen voor het opstellen van een plan is niet logisch, noch verstandig.

De juiste procedure die een kans van slagen geeft moet de volgende 4 chronologische stappen in acht nemen:

- De precieze omschrijving van het plan en analyse van juistheid en conformiteit met de behoeften in de markt en de huidige wetgeving;
- De uitvoering van een gedetailleerd onderzoek naar uitvoerbaarheid die technische, economische en financiële aspecten van het plan beschrijft;
- Het opstellen van het juridische kader waarbinnen het plan dient te worden gerealiseerd (eenmanszaak, bedrijf);
- Mobilisering van benodigde financiële bronnen ter uitvoering van het plan (privé-gelden, leningen, ...).

Over het algemeen, heeft een goed voorbereid project alle kans te gaan slagen. Een goed uitgewerkt project zal veel makkelijker gefinancierd worden. Maar alleen projecten beheerd door professionals zullen daadwerkelijk slagen.

NB: de procedures voor het creëren van een onderneming en de financieringsmiddelen, worden verder besproken in het laatste deel van dit document.

Onderzoek en exploitatie van koolwaterstoffen

Met de volgende termen wordt bedoeld;

Koolwaterstof: koolwaterstof in een vloeibare vorm, gas of aanverwante vorm met uitzondering van oliehoudende leisteen. Het bevat tegelijkertijd ruwe olie en natuurlijk gas.

Ruwe olie: alle vloeibare koolwaterstoffen in natuurlijke vorm of die verkregen zijn uit gecondenseerd natuurlijk gas of bij de reparatie van het asfalt.

Natuurlijk gas: alle koolwaterstof in gas vorm die verkregen wordt uit olieputten of gasbellen evenals het residu gas die voor de scheiding zorgt van vloeibare koolwaterstof.

Verkenningwerk: werk op het gebied van geologie, geochemie, geofysica en landmetingen uitgevoerd met het oog op de vaststelling van de samenstelling van de oliehoudende bodem. Hiertoe behoren geen wetenschappelijke werkzaamheden en boringen.

Onderzoekswerk: alle onderzoeksactiviteiten en waarderings met het oog op de aanwezigheid van koolwaterstof in exploitabele hoeveelheden.

Ontwikkelingswerk en exploitatie: alle activiteiten die gebonden zijn aan de exploitatie en de uitvoering daarvan; geologische en geofysische werkzaamheden, het boren van putten, productie van koolwaterstof, het aanleggen van geleidingsbuizen en de werkzaamheden die nodig zijn om alles onder druk te houden en voor de primaire en secundaire winning.

Bijactiviteiten: activiteiten voor afsplitsing, eerste voorbereiding, laden en transporteren van koolwaterstofextracten

met als doel deze een opbrengst te laten opleveren net als de benodigde aanpassingen op de installaties. Tot deze definitie behoren niet:

- Bewerkingen van vloeibare koolwaterstof evenals de raffinage.
- Productie- en transformatieactiviteiten van energie wanneer deze niet bestemd is voor de hoofdzakelijke concessiehouder.
- Distributieactiviteiten van vloeibare of gasvormige brandstof.

Reguliere productie: alle productie van koolwaterstoffen uitgevoerd middels exploitatie-concessie die een productie-infrastructuur en daarbij behorende gasleidingen omvat, verwerkings- en opslag eenheden en de toewijzing van een bezitter of co-bezitter de exploitatie aan derden, wanneer dit in het kader van een commerciële verkooponderneming.

De geologische, geochemische of geofysische verkenning, onderzoek naar afzettingen van koolwaterstoffen en de exploitatie daarvan indien het gevonden wordt. In dat geval moet er toestemming voor verkenning komen en een onderzoeksvergunning of exploitatietoewijzing.

De aanwezigheid van een onderzoeksvergunning of exploitatietoewijzing van koolwaterstof vormt geen obstakel in de toekenning van een mijnbouwvergunning voor onderzoek of exploitatie naar minerale substanties, behalve die van natuurlijke koolwaterstoffen. Andersom is dit ook niet het geval

Voor het uitvoeren van werkzaamheden naar de aanwezigheid van koolwaterstof moet een vergunning worden afgegeven door de Minister van energie en mijnbouw

Toestemming is alleen geldig voor gebieden die nog niet vallen onder een andere aanvaarding voor onderzoek of exploitatie van koolwaterstof. Hierin zijn de volgende zaken geregeld: geldigheidsduur,

constructie en reconstructievoorwaarden van garanties en steun, de rechten en plichten van de aktehouder en de grenzen waarin de akte geldig is.

De verkenningstoestemming wordt afgegeven voor de maximale duur van een jaar vanaf de datum van kennisgeving en kan mogelijkverwijs verlengd worden voor een of meerdere periodes met elk een maximale duur van een jaar. Dit moet gebeuren voor hetzelfde oppervlak, of een deel ervan op voorwaarde dat er de verplichtingen van de vorige periode nagekomen zijn.

De goedkeuringsvergunning is niet overdraagbaar.

Alle resultaten van verkenningswerkzaamheden kunnen gratis worden ingezien bij de desbetreffende bestuurlijk instantie, volgens de condities geregeld in de toestemmingsakte.

Onderzoek naar koolwaterstoffen

De onderzoeksvergunning kan enkel en alleen worden verleend aan een rechtspersoon of aan meerdere rechtspersonen (mede-eigenaren). De vergunning wordt toegekend door een administratieve akte en openbaar gemaakt middels een officieel bulletin.

Rekening houdend met het kapitalistische karakter van de boringsactiviteiten (de kosten van olieboringen belopen om en nabij 5 miljoen US Dollar en kunnen hoger uitvallen) en de technologische eisen, kan niemand een vergunning bemachtigen als hij niet kan aantonen over de juiste financiële en technische capaciteiten te beschikken voor het goed laten verlopen van het onderzoek en tevens het kunnen realiseren van een minimaal werkprogramma met financiële verplichtingen.

Het werkprogramma moet een tijdelijk realisatieoverzicht bevatten.

De onderzoeksvergunning kan tot gevolg hebben dat de houder een borg gesteld krijgt met het oog op de garantie op zijn contractuele plichten.

De onderzoeksvergunning verleent aan de houder de zekerheid een exclusief onderzoeksrecht naar koolwaterstofafzettingen in de in het contract opgenomen gebied.

De geldigheidsduur van een onderzoeksvergunning naar koolwaterstof, mag niet langer zijn dan acht opeenvolgende jaren. Elke verlenging gaat gepaard met een verkleining van het toegestane onderzoeksgebied. Samen vormen de afgevallen gebieden een nieuw oppervlak dat weer vrij staat voor onderzoek.

Echter, als er een koolwaterstof vondst is in het laatst mogelijke vergunningsjaar, dan kan dit laatste jaar verlengd worden met een duur van twee jaar met het oog op de evaluatie van de gevonden koolwaterstoffen.

Het onderzoeksoppervlak mag niet kleiner zijn dan 200 vierkante kilometers en niet groter dan 2000 vierkante kilometers.

Een rechtspersoon kan niet direct of indirect de onderzoeksrechten verkrijgen voor een bodemoppervlakte groter dan 10000 vierkante kilometers en een maritiem -oppervlak van 20000 vierkante kilometer, uitgezonderd afwijkende besluiten door de bestuurlijke instantie wanneer het gaat om laag geëxploiteerde zones.

Exploitatie van koolwaterstofafzettingen

De houder van een onderzoeksvergunning die zijn legale en contractuele plichten heeft vervuld, heeft het recht (in het geval van vondst van een commercieel exploitabele koolwaterstofafzetting) om voor de gevonden afzetting een exploitatievergunning te verkrijgen.

Deze vergunning wordt verleend door een bestuurlijk orgaan en openbaar gemaakt middels een officieel bulletin. Deze verklaart het deel van de oppervlakte van de onderzoeksvergunning nietig dat nu in de nieuwe vergunning gedekt wordt door de toewijzing van een definitieve status voor de toekenning, grenzen en vergunningen.

Een koolwaterstofontdekking wordt gezien als een commerciële vinding, want na uitvoering van een adequate boring / waarderingsprogramma, zal de vergunninghouder hebben aangetoond dat de vinding een potentiële voorraad bevat voor een rendabele economische exploitatie, welke zich erop toelegt deze uit te voeren.

De duur van een exploitatievergunning mag nooit langer zijn dan vijftwintig jaar. Er is echter sprake van een uitzonderlijke verlenging van tien jaar, afgegeven door de bestuurlijke instantie, indien de verantwoorde en economische exploitatie van de afzetting dit rechtvaardigen.

Wanneer een afzetting de aangewezen grenzen van de omtrek van de onderzoeksvergunning overschrijdt en daarbij in ander vergunninggebied komt, moet in de meest voorkomende gevallen een regeling worden getroffen met de betrokken vergunninghouders, dit akkoord moet ter goedkeuring aan de bestuurlijke instantie overlegd worden.

Als een enkel akkoord niet tot stand kan komen tussen de vergunninghouders onderling, dan zal de kwestie opgelost worden door de technische regelgeving van het bestuurlijke orgaan, met daarbij in achtneming de omvang en conservatie van de afzetting.

Wanneer er geen aangrenzende vergunninghouders zijn, kan de houder van de onderzoeksvergunning dan wel de eerste vinder, in het kader van een nieuw olieakkoord, een vergunning aanvragen voor de gehele zone waarin de koolwaterstofafzetting zich bevindt.

Alle olieakkoorden moeten goedgekeurd worden door het bestuurlijke orgaan.

De houder van een onderzoeksvergunning, onderzoeksvergunning of exploitatievergunning is verplicht de aangebrachte schade aan de bodems van de eigenaren evenals aan onderzoekswerk en exploitatie van aangrenzende houders te herstellen.

De houder van de onderzoeksvergunning, onderzoeksvergunning of exploitatievergunning is verplicht bij te dragen aan de professionele formatie van nationale opleidingen en technici van de olie-industrie en hen mee te laten werken aan de onderzoeks- en exploitatiewerkzaamheden en hen zodoende te beneficiëren van toegepaste leerprogramma's.

Op straffe van verlies van een recht op een onderzoeksvergunning door het bestuurlijke lichaam, is de vergunninghouder verplicht tot het volgende:

- Te beginnen met de uitvoering van het werkprogramma in de daarvoor in de akte vastgestelde periode door het bestuurlijke lichaam en deze niet te beëindigen zonder geldige reden.
- Uitvoering van het onderzoeksprogramma volgens de overeengekomen regels van bekwaamheid.
- In acht nemen van alle particuliere verbintenissen die aangegaan zijn na toezegging van de vergunning.

- Schriftelijk melden aan het bestuurlijke orgaan van alle ontdekkingen van koolwaterstoffen en andere minerale bronnen, binnen uiterlijk drie dagen.
- Communiceren aan het bestuurlijke orgaan, binnen het daarvoor afgesproken tijdsbestek, alle informatie, documenten en bestuderingen van allerlei orde, die gerelateerd zijn aan het onderzoekswerk.
- Behouden in Marokko van alle proefmonsterpeilingen evenals alle andere monsters die betrekking hebben op koolwaterstof en mijnbouw.
- Het zonder vertraging uitvoeren van beoordelingsboringen die toestaan om de commerciële potentie te ontdekken.
- Nastreven van ontwikkeling en uitvoeren van werkzaamheden aan de afzetting, dit zonder vertragingen en met het oog op de gezonde voortgang van de desbetreffende industrie.
- Het exploiteren van de afzetting op een verantwoorde wijze en volgens de regels van bekwaamheid.
- In acht nemen van alle particuliere verbintenissen die aangegaan zijn na toezegging van de concessie.
- Schriftelijk melden aan het bestuurlijk lichaam binnen de wettelijk vastgelegde termijn, alle informatie over de voortgang van werkzaamheden, behaalde resultaten en aanvullende onderzoeken.

De houder van een onderzoeksvergunning of exploitatievergunning kan voordeel hebben bij tijdelijke invoer en vrijstelling van heffingen, volgens artikel 148 van de douaneregelgeving, dit geldt ook voor alle rechten en belastingen op middelen die gebruikt worden voor de maximale duur en benodigd in het realiseren van het onderzoek- of exploitatieprogramma van. De lijst met benodigdheden wordt door het bestuurlijke lichaam gepland.

De houder van een toestemming voor verkenning, onderzoeksvergunning of exploitatievergunning kan voordeel verkrijgen op de goederen en service die hij verkrijgt op de lokale markt voor uitvoering van zijn activiteiten. (De vrijstelling van belasting over de

toegevoegde waarde) De toepassing van deze vrijstelling staat vastgelegd in de wettelijke regelgeving.

De houder van een toestemming van verkenning kan voordeel verkrijgen van ontheffingen bij:

- De import van patenten.
- Landelijke belastingen met uitzondering van gemeentelijke belastingen.
- Belasting over onbebouwde stukken grond.

L'office National de recherche et d'Exploitations Pétrolières (ONAREP), opgericht volgens wet n°25-80 afgekondigd middels Dahir n°1-81-345 van 12 moharrem 1402 (10 november 1981) is bevoegd tot het uitoefenen voor rekening van de Staat, acties die het volgende inhouden:

- Het sluiten van akkoorden met oliemaatschappijen.
- Het binnen de perken houden van de participatie van de Staat in onderzoek en exploitatievergunningen.
- Plaatsvervanger zijn van de originele houder in het geval dat deze vertrekt, terugtrekt of tijdens een onverwachte expiratie van de vergunning tijdens de duur van het contact.

De regelgeving over koolwaterstof (Loi n° 21-90) heeft enige modificaties ondergaan voor enige stimulering. De nieuwe bepalingen van “Loi n° 27-99” die recentelijk zijn goedgekeurd houden hoofdzakelijk het volgende in:

Inspraak van de staat:

Het inspraakpercentage van de staat in de onderzoeks- en exploitatievergunning teruggebracht tot en maximum van 25% (in plaats van minimaal van 50%)

Fiscale bepalingen :

Met het oog op het vereenvoudigen van het fiscale milieu, m.b.t de olie-industrie, het sneller sluiten van olieakkoorden, en zodoende het aanmoedigen van voorspoedige investeringen is de zijn de bepalingen onder “ Loi n°21-90” vervangen door:

- het verlenen van vrijstelling aan de vergunninghouder voor het betalen van de IS voor een de eerste periode van 10 jaar van de exploitatie-uitvoering, dit om de houder te steunen in zijn kosten en baten.
- De opheffing van olierechten.
- De introductie op wettelijk niveau van een regulerend voorschrift en niet meer op niveau van de olieakkoorden, aangaande de houderschap -percentages en oppervlaktehuur. (voor transparantie en vereenvoudiging en voor de zorg over gemaakt olieakkoorden met de daarbij horend werkprogramma.
- De vervanging van de jaarlijkse oppervlaktehuur bij een onderzoeksvergunning, voor een institutierecht geldig op alle vergunningsaanvragen en verlengingen. (het percentage is wettelijk vastgelegd)
- Introductie van de mogelijkheid voor oliebedrijven om in franchise van de IS op te zetten, een fonds voor de reconstructie van de afzetting.

Commercie, raffinage, hervatting van raffinage, vullingcentra, opslag en distributie van koolwaterstoffen.

De term “koolwaterstoffen” kan geraffineerde koolwaterstof inhouden, maar ook ruwe olie en natuurlijk gas die al eerste bewerkingen hebben ondergaan om ze verhandelbaar te maken.

De term “geraffineerde koolwaterstof” wil zeggen vloeibaren of gasvormige olieproducten afgeleid van ruwe olie of natuurlijk gas.

De term “*servicestation*” houdt in dat een etablissement minstens drie benzinepompen bezit en in eigenaar is van producten en benodigde materieel voor het wassen, doorsmeren en reinigen van voertuigen evenals het aanbieden van water en lucht. De stations die niet aan deze omschrijving voldoen worden enkel “*bijvulstations*” genoemd

De term “opslagdepot” houdt in:

- dat een etablissement waar koolwaterstoffen zijn opgeslagen
- dat een etablissement waar gasflessen zijn opgeslagen voor levering aan afnemers.

De term “*groothandeldepot*” verwijst naar de beheerder van de etablissementen waar de gasflessen zijn opgeslagen.

Handelingen die zijn onderworpen aan officiële goedkeuring of vergunning

---

Onderworpen aan officiële toestemming zijn:

- De hervatting van raffinage van olieproducten en de hervattingen van vullingcentra.

De vergunning voor hervatting van raffinage van gas en vloeibare olie, kan enkel worden toegewezen aan eigenaren van vullingcentra.

De vergunning voor hervatting van vullingcentra verschaft niet het recht om een enkel merk te representeren, behalve op toestemming van het bestuurlijke orgaan.

- Uitoefening van geraffineerde koolwaterstof importeurs dient het volgende te omvatten:

- super
- superplus
- benzine
- lampolie
- kerosine
- diesel
- stookolie
- LPG

De vergunning is afhankelijk van het feit of de importeur over de juiste ontvangstmiddelen beschikt en opslagmogelijkheden die hem in de positie stellen om aan de wettelijke rechten en plichten te voldoen.

De vergunningsaanvraag moet aangetekend verstuurd worden naar het Ministerie van Energie en moet voor in behandelingname vergezeld gaan met bewijsstukken die aangeven dat de aanvrager beschikt over de benodigde technische en financiële capaciteiten. Bovendien moet men bereid zijn tot / beschikken over:

- de hervatting van de raffinage van geraffineerde koolwaterstof: (andere dan die van gas van vloeibare olie) en dat men beschikt over voldoende opslagdepots en een distributienetwerk heeft van tenminste 10 servicestations.
- de hervatting van vullingcentra: opslagdepots en een depot van minimaal 30 000 flessen. Dit depot moet in minimaal 3 subdepots verdeeld zijn, waarvan minstens één vestiging aan de voorschriften voor een eerste classificatie moet voldoen volgens de voorschriften gerelateerd aan hinderlijke en gevaarlijke etablissementen.
- de uitvoering van importactiviteiten van geraffineerd koolwaterstof: depots met voldoende capaciteit die aan de dezelfde veiligheidseisen voldoen als de depots van de hervatter van raffinage en de hervatter van vullingcentra. De capaciteit mag globaal niet minder zijn dan 2000 m³ voor benzine, lampolie, diesel en stookolie en 500 ton voor LPG.

Onderworpen aan een vergunning zijn:

- De creatie, overdracht, de verplaatsing en uitbreiding van de koolwaterstofraffinaderij, bewerkingsplaatsen en koolwaterstofvoorwaarden, raffinages, de raffinage van smeerolieregeneratie en de vulcentra voor vloeibaar gas evenals alle modificaties aangaande vermeerdering van installaties.
- De ingebruikname van nieuwe opslagcapaciteiten.
- Een overdracht of fusie aangaande de vergunning voor hervatting van raffinage of vullingcentra.
- De creatie van een servicestation of bijvulstation, evenals merkverandering of verplaatsing van een al bestaand station.
- De creatie of transfer van een opslagdepot bij een hervatting van raffinage.

- De creatie of transfer van een opslagdepot bij een hervatting van vulcentra evenals bij depotgroothandel.

Opslag en bezit:

De raffinageondernemers en de importeurs van geraffineerde koolwaterstoffen zijn verplicht een opslagdepot te bezitten die voldoende capaciteit biedt om aan de benodigde vraag te voldoen van alle producten die worden opgeslagen.

Het kan echter zijn dat men verplicht is tijdelijk producten op te moeten slaan van een andere ondernemer voor een maximale duur van 6 maanden, dit n.a.v een bestuursrechtelijk besluit, zij stellen daarenboven de onkostenvergoeding vast.

De ondernemers van vulcentra en groothandelaren, mogen enkel en alleen flessen bevatten van het merk dat zij vertegenwoordigen, met uitzondering van speciale toestemming van het bestuurlijke lichaam.

De opslag van lege flessen kan alleen bij vulcentra, depots en werkplaatsen. Dit met het oog op de voortgang van de normale werkactiviteiten.

Het aantal gevulde en ongefulde flessen dat een detaillist mag bezitten mag niet meer zijn dan 20 flessen, met een maximum van 150 kg gas.

Transport van vloeibare gassen:

Transport van vloeibare gassen is alleen aan ondernemers van vulcentra en groothandelaren of voor diens rekening of in voorkomende gevallen door het vulcentrum toegestaan.

Het is verboden, zonder toestemming, om op het zelfde moment flessen te transporteren van verscheidene merken.

De verantwoordelijkheid van het laden ligt bij de ondernemer van vulcentra, groothandelaar of bij de

eigenaar van een vulcentrum die het vervoer geregeld heeft. De importeurs, raffinadeur, raffinageondernemers evenals ondernemers van vulcentra, zijn verplicht om maandelijks aan de Directie van Energie een statistisch overzicht te geven van de vervoerde, geïmporteerde, geraffineerde opgeslagen of gevulde producten.

Distributiepunt van geraffineerd koolwaterstof :

De toekomstige servicestations van vulcentra moeten zich vestigen aan de hand van de volgende regels, met uitzondering van beslissingen door het Ministerie van Energie:

- **Binnen de grenzen van stedelijk gebied**, en hemelsbreed meer dan 500 meter van een al bestaande installatie.
- **Buiten de grenzen van stedelijk gebied**, meer dan 30 km van een bestaande installatie van hetzelfde merk en meer dan 2 km van een stationsgroep. Afstanden worden gemeten over aangelegde wegennet.

Aangaande de aanvraag voor de creatie van een servicestation, wordt tot de stationsgroep gerekend: een ensemble van minstens 3 servicestations, gelegen in een rayon met een omtrek van 500 meter.

Aangaande de aanvraag voor de creatie van een vulstation, wordt als stationsgroep betiteld: een ensemble van minstens 3 servicestations of vulcentra, gesitueerd in een rayon met een omtrek van 500 meter.

Een afwijking van bovenstaande mag alleen in de volgende gevallen:

- Verandering van een vulcentrum of servicestation
- Verplaatsing van een vulcentrum of servicestation
- Wijziging van merk van een bestaand station

- Tastbare behoefte van de markt, enkel betrekking op zones buiten het stedelijk gebied.

De aanvragen voor de creatie van een servicestation, vulcentrum, verandering van een vulcentrum of servicestation, verandering van merk of verplaatsing van een station, behoren aangetekend gericht te worden aan Het Ministerie van Energie, die een uitspraak doet binnen een termijn van 4 maanden, bij verzuim van uitspraak en verval van bovengenoemde termijn kan de aanvraag als goedgekeurd beschouwd worden.

De aanvraag moet voor aanvankelijkheid gepaard gaan met de volgende gegevens:

a Voor de stations gevestigd buiten het stedelijk gebied :

- Een kopie van het zaakwaarnemingcontract gesloten met een distributieonderneming van olieproducten.
- Een bouwvergunning van het betrokken gebied.
- Een kopie van de eigendomsakte of huurcontract van het terrein waar het project gaat plaatsvinden, in geval van een hypotheek, het akkoord met de bank.
- Een wettelijk gecertificeerde kopie van het tijdelijke gebruik van publieksdomein.
- Twee beschrijvende plannen van de installatie.
- Een kaart op schaal van 1/50000 of 1/100000 waarop staat aangegeven waar het station zal komen en tevens de al bestaande stations in een rayon van 50 km.
- Handtekening van de beheerder van het station dat getransformeerd gaat worden (in geval van verplaatsing).

b Voor de stations gevestigd binnen het stedelijk gebied:

- Een kopie van het zaakwaarnemingcontract gesloten met een distributieonderneming van olieproducten.
- Een bouwvergunning van het betrokken gebied.
- Een kopie van de eigendomsakte of huurcontract van het terrein waar het project gaat plaatsvinden, in geval van een hypotheek, het akkoord met de bank.
- Handtekening van de beheerder van een station dat getransformeerd gaat worden (in geval van verplaatsing)
- Een situatieoverzicht op 1/1000^e met aangegeven wegen en de al bestaande stations.
- Handtekening van de beheerder van het station dat getransformeerd gaat worden (in geval van verplaatsing).

Als binnen een termijn van een jaar na verlening van toestemming de realisatie van het station niet heeft plaatsgevonden dan vervalt de toestemming.

Opslag van olieproducten:

Voor de creatie of verplaatsing van opslagdepots van gasflessen door de distributieondernemingen dient eerst toestemming afgegeven te worden door het Ministerie van Energie.

Gasflessen:

De aanvraag moet voor aanvankelijkheid gepaard gaan met de volgende gegevens:

- Een kopie van de eigendomsakte of huurcontract van het terrein waar het project gaat plaatsvinden.
- Een bouwvergunning van het betrokken gebied.

- Toestemming van het Ministerie van Openbare Arbeid voor ongezonde, hinderlijke of gevaarlijke ondernemingen
- Beschrijvende plannen gepaard met een precieze aantekening over de opslagterreinen, toegangswegen en veiligheidsmaatregelen.
- Een situatiekaart op schaal van 1/1000

LPG (Liquefied Petroleum Gas)

De aanvraag moet voor aanvankelijkheid gepaard gaan met de volgende gegevens:

- Een commercieel contract met het gasbedrijf.
- Een kopie van de eigendomsakte of huurcontract van het terrein waar het project gaat plaatsvinden.
- Een bouwvergunning van het betrokken gebied.
- Toestemming van het Ministerie van Openbare Arbeid voor ongezonde, hinderlijke of gevaarlijke ondernemingen
- Beschrijving van de plannen conform de algemene regelgeving betreffende LPG, samen met een precieze aantekening over opslagterreinen, toegangswegen en veiligheidsmaatregelen.
- Een situatiekaart op schaal van 1/1000.
- Bevestigende verklaring van de onderneming dat de houder die de distributie vertegenwoordigd in het gebied een bepaald merk zal aanbieden.
- Een wettelijke gecertificeerde kopie of ontvangstbewijzen van gedane declaraties voor de installatie of verplaatsing van de geclassificeerde ondernemingen volgens de regelgeving gerelateerd aan ongezonde, hinderlijke of gevaarlijke ondernemingen.

Creatie van vulcentra

Aanvragen voor toestemming voor de creatie van vulcentra behoren geadresseerd te zijn aan de Minister van Energie gepaard met de volgende documenten :

- Een technisch-economisch onderzoek met precieze vermelding van de omvang en kenmerken van de vuleenheden en opslag, de ontvanginstallaties van het butaangas die als het ware de kern zijn van het project, voorziene investeringen, gecreëerde banen etc.
- Een kopie van de eigendomsakte of huurcontract van het terrein waar het project gaat plaatsvinden
- Toestemming van het Ministerie van Openbare Arbeid voor ongezonde, hinderlijke of gevaarlijke ondernemingen
- Gedetailleerd plan en beschrijving van de geplande installaties, met daarin de vulcircuits, reservoirs, LPG pompplek, unit waar de flessen gereinigd en bedrukt worden, afsluitmateriaal, testbank, beveiliging en brandwerende maatregelen.
- Situatieplan met daarop de benodigde indicatoren van het terrein waarop met zicht wil vestigen (oppervlakte, ligging,...)
- Een bouwvergunning voor het betrokken gebied

Opmerking : de ondernemer die projecten opzet voor de creatie van vulcentra moet over de benodigde financiële en technische capaciteiten beschikken om de activiteiten uit te voeren die nodig zijn voor vulactiviteiten van Liquefied Petroleum Gas (LPG)

Apparaten onder gasdruk

Het vullen van vaten/flessen met de vermelding “flessen 13 kg” is gelimiteerd aan een druk van 12 kg

Gasflessen met een capaciteit groter dan of gelijk aan 12 kg moeten vanaf de productiedatum verplichte herkeuringen ondergaan, te weten:

- 1ste keuring in het 4^e jaar;
- 2^e keuring in het 7^e jaar;
- 3^e keuring in het 10^e jaar;
- 4^e keuring in het 13^e jaar;
- 5^e keuring in het 16^e jaar;
- 6^e keuring in het 19^e jaar;
- 7^e keuring in het 21ste jaar;
- 8ste keuring in het 23ste jaar.

Na 25 jaar mogen de flessen niet meer gebruikt worden en behoren afgekeurd te worden.

Gasflessen met een capaciteit groter dan of gelijk aan 5 kg moeten na fabricage gekeurd worden en tevens op onderstaande genoemde tijdstippen vanaf hun fabricagedatum:

- 1ste keuring in het 10^e jaar;
- 2^e keuring in het 20ste jaar;
- 3^e keuring in het 25ste jaar.

Na 30 jaar mogen de flessen niet meer gebruikt worden en behoren afgekeurd te worden.

De verplichte (her)keuringen geschieden in de vulcentra met de aanwezigheid van een ambtenaar van het Ministerie van Mijnbouw en Energie of in de aanwezigheid van een inspecteur behoorde tot een controleorganisatie van de overheid, deze moet op een leesbare en permanente wijze op elke fles de datum waarmerken.

Deze zegel met overeenstemming van service en controledatum moet leesbaar blijven tijdens de gehele levensduur van de fles.

De kranen waarmee de flessen van 12 kg zijn uitgerust en de ventielkleppen van de flessen van 3 kg, behoren te beschikken over een schroefmoer voor de dop of stop die goedgekeurd is door het Ministerie van Mijnbouw en Energie.

De schroefmoer moet vastgezet worden en de dop gefelst vastgezet op de opening van de gaskraan van de fles van 12 kg

De stop behoort vastgezet te worden op de ventielklep van de fles van 3kg. Eenmaal vast moeten de dop en stop een druk aankunnen van 20 bar.

Elk vulcentrum is verplicht om te beschikken over materialen die nodig zijn om een fles uit te rusten met een dop of stop welke nodig is. Dit moet op een systematische manier kunnen gebeuren op alle flessen waarbij dit nodig is.

Gasflessen van 12 kg moeten beschermd worden middels een beschermkap met handvaten bevestigd aan de fles in dezelfde kleur als de fles.

Het is verboden de flessen te veranderen (behalve tijdens het vullen) of te vervoeren van 12kg flessen die niet voorzien zijn van een beschermkap

De vulcentra moeten maandelijks verslag uitbrengen aan het bestuur van Energie en de volgende gegevens melden, per eigenaar en type fles:

- aantal gevulde flessen
- aantal gekeurde flessen
- aantal afgekeurde flessen

De afkeuring van flessen wordt bepaald door de ambtenaar welke de volgende normen hanteert:

- overjarigheid;
- onechte of onleesbare fabricagedatum;
- fout bij herkeuring;
- visvormig.

De vulcentra zijn verplicht flessen te weigeren die niet voldoen aan de voorschriften of met onacceptabele misvormingen. Deze flessen behoren bij de vulcentra te blijven en vervolgens afgeleverd te worden bij de controlerende instantie.

Het stuk met de uitslag van de keuring of de vernietiging van afgekeurde flessen geconstateerd door de controlerende instantie, behoort meeondertekend te zijn door de directeur van Energie of door diens vertegenwoordigers.

EXPLOITATIEVERGUNNINGEN VOOR ELEKTRICITEIT

Krachtens wet d.d. 23 september 1994 is het “*Office National de l’Electricite*” (**ONE**), bevoegd over te gaan op afspraken met rechtspersonen uit het privaatrecht. Voor het produceren door laatstgenoemde van elektrische energie met een vermogen van meer dan **10MW**, volgens de hierop volgende condities:

- De voorgeschreven productie moet als exclusief doel hebben het vervullen van de behoeften van de “*ONE*”.
- De voorwaarden voor een evenwichtige economie voorzien door de overeenkomst, behoren nageleefd te worden tijdens de looptijd van bovengenoemde overeenkomst.

Het Office National de l’Electricite kan evengoed deelnemen in ondernemingen die als doel hebben elektriciteit te produceren volgens onderstaande bepalingen:

Exploitatievergunningen voor elektriciteit, zijn al getekend (*Jorf Laasfar* en het windmolenpark van *Koudia al Beida* nog in de constructiefase) en andere zullen in de nabije toekomst getekend gaan worden. De exploitatievergunningen vertegenwoordigden in 1999 40% van de netto verbruikte elektrische energie. Die van *ONE* nadert de 50%

GROENE ENERGIE

Met "hernieuwbare energie" bedoelt men alle vormen van energie die zichzelf op natuurlijke wijze vernieuwen of door tussenkomst van menselijke actie, met name zonne-energie, windenergie, biomassa energie en waterenergie.

Het Centrum voor Ontwikkeling van Hernieuwbare Energie (CDER) is belast met het uitvoeren van allerlei onderzoeken en studies met het oog op de bevordering en ontwikkeling van de productie en commercialisatie evenals het gebruik van hernieuwbare energie.

Met oog hierop kan men :

- Het opzetten van werkwijze en installaties voor het effectief gebruiken van de bronnen van hernieuwbare energie voor het opzetten en uitvoeren van studieprogramma's en wetenschappelijk en technisch onderzoek evenals technologische proeven.
- Bewijzen van het technische, economische en sociale belang door de realisatie van technologische proeven.
- Verzekeren van een technische opleiding aan het personeel dat gespecialiseerd is in het onderzoek en gebruik van hernieuwbare energie.

Vrijgesteld van heffingen en belastingen toepasbaar bij de import zijn, materieel dat gebruik maakt van hernieuwbare energie en de volgende samengestelde lijst:

- Apparaten die zonenergie gebruiken voor het verwarmen van water, voor huishoudelijk gebruik tevens hun onderdelen en toebehoren.
- Apparaten die zonne-energie gebruiken voor het verwarmen van water, en andere applicaties.
- Stoomketels die gebruik maken van zonne-energie tevens hun onderdelen en toebehoren.

- Zonnecellen zowel in elkaar gezet in modules als geplaatst in panelen.
- Begrenzer van het laden en ontladen van batterijen met een gemiddelde spanning die niet méér mag zijn dan 48 volt bij invoer en uitvoer.
- Motoren voor de verkoop, met allerlei vermogens en hierbij behorende onderdelen.
- Ventilatiegenerator op gelijkstroom en hierbij behorende onderdelen.
- Ventilatiegenerator op alternatieve stroom met een vermogen van 1Kw tot 3.3 Kw en hierbij behorende onderdelen.
- Hydraulische turbines met een vermogen kleiner dan 300 Kw en hierbij behorende onderdelen.
- Autonome oplaadbare verlichtingsapparatuur gevoed door zonnepanelen, bevattende een fluoriderende lamp, batterij, zonnepanelen, etc:...
- Zonnecellen en hierbij behorende onderdelen.
- Motoren voor de luchtventilatie en hierbij behorende onderdelen.
- Niet-elektrische geisers en boilers

Mijnbouwvergunningen

De onderzoeksvergunning is te verkrijgen naar gelang de prioriteit van de aanvraag gedaan bij het bestuurlijke lichaam voor mijnbouw, met uitzondering van:

- Fosfaten, die een monopolie vormen van de staat.
- Vergunningen van de eerste en zevende categorie (vaste brandstof en radioactieve substanties) is het octrooi ondergeschikt aan technische en financiële capaciteiten van de aanvrager.

Mijnen zijn eigendom van de staat en het recht van onderzoek en exploitatie die zij geeft bevat recht voor bepaalde tijd betreffende onroerend welke vergelijkbaar zijn met die van roerende goederen.

De vergunningen voor onderzoek, exploitatie of concessie gedeponeerd bij «*la Conservation de la Propriété Foncière*» en verleend aan de begunstigde houders die verbonden zijn volgens ingeschreven eigendom bij octrooi op Mijnbouw Titel.

De mijnbouwregelgeving biedt de mogelijkheid aan mijnbouwondernemers die meer de capaciteiten bevatten om hun werkzaamheden te vervolgen, om hun vergunning door te geven aan derden of te procederen voor prijsverlagingen.

De wet benadrukt dat de mijnbouwrechten niet dezelfde zijn als de bodemrechten. Niettemin beneficiëren de houders van het recht om ook tijdelijk het terrein te bezetten dat gelegen is binnen de grenzen van een vergunning en benodigd voor het uitvoeren van de bedrijfsactiviteiten.

Deze terreinbezetting kan het resultaat zijn van een overeenkomst tussen de aanvrager en de eigenaar van het terrein. Bij gebrek hieraan kan volgens een

verordening van het Ministerie van Mijnbouw het terrein gewoon bezet worden tegen een door de rechtbank vastgestelde vergoeding.

Er zijn twee typen mijnbouwvergunningen:

- Vergunningen exclusief voor onderzoek
- Vergunningen voor exploitatie.

a- Vergunningen exclusief voor onderzoek

Deze vergunningen geven:

- het exclusieve recht van onderzoek
- het beschikkingsrecht over de substantie ervan;
- het recht om de afzetting later te gaan exploiteren

b- Vergunningen voor exploitatie.

Vergunningen voor exploitatie worden voor 4 jaar toegekend, zijn 3 maal vernieuwbaar en verlengd worden voor de duur van 12 jaar.

Gevolgen van de vergunning voor grondeigendom

De eigenaar van de grond mag niet de mijn niet gaan exploiteren of het onderzoek in de weg zitten. De mijnbouwwet verleent aan de houder het recht om:

- De tijdelijke bezetting van de grond;
- Het vaststellen van erfdienstbaarheid;
- Het recht tot onteigening.

Procedures voor het verkrijgen van een onderzoeksvergunning

De aanvraag voor een onderzoeksvergunning hoort gericht te worden aan het bestuur van Mijnbouw, (Service de la Gestion des Titres Miniers), te Rabat

De aanvraag moet gepaard gaan met de volgende documenten:

1. Identiteitsbewijs van de aanvrager of als de aanvrager een onderneming is, de bewijsstukken die de legale constitutie van de onderneming aantonen.
2. Een stortingsbewijs aan de Bank Al Maghreb of aan de Trésorerie Générale, van de heffing van 2.000 Dhs ;
3. Drie gewone kaarten op schaal van 1/100.000 te verkrijgen op de afdeling cartografie (Bestuur van de Grondconservatie en Topografische Werkzaamheden in Rabat)
4. Een formulier van het bestuur van Cartografie dat verwijst naar het dichtstbijzijnde geodetische merkteken.

Opmerking: *als de betrokken gebieden niet bezwaard zijn met al eerdere vergunningen, dan kan de onderzoeksvergunning verleend worden door een besluit van de Directeur van Mijnbouw*

De onderzoeksvergunning is geldig voor de duur van 3 jaar.

De houder moet deze laten registreren op zijn kosten, mijnbouwtitel, tot de instandhouding van het grondeigendom

Werkprogramma:

De houder moet zich richten tot de Directie van Mijnbouw te Rabat, binnen een termijn van 6 maanden na inwerkingtreding van de vergunning; een werkprogramma

Declaratie aanvang werkzaamheden :

De houder is eveneens verplicht om met de werkzaamheden te beginnen en vervolgens aan te houden binnen een termijn van 1 jaar na de toewijzing van de vergunning met regelmatig.

De declaratie van aanvang van de werkzaamheden moet gericht worden aan de "*Service National des Mines*" en tevens aan de lokale autoriteiten van het mijngebied.

Beschikkingstoestemming voor de producten afkomstig uit het mijnbouwonderzoek

---

Om te beschikken over ertsen en andere producten afkomstig van mijnbouwonderzoek, moet de houder een toestemmingsaanvraag richten aan de Directie van Mijnbouw.

Deze aanvraag moet gepaard gaan met:

1. Een kaart in tweevoud op schaal van 1/10.000, met de aangegeven grenzen van het grondgebied waarop de toestemmingsaanvraag betrekking heeft.
2. Een kaart in tweevoud op schaal van 1/10000, waarop staat aangegeven de al uitgevoerde werkzaamheden van desbetreffend gebied.

Aanvraag verlenging onderzoeksvergunning

Na 3 jaar moet de onderzoeksvergunning verlengd worden voor aanvullende 4 jaar. De verlengingsaanvraag moet gericht worden aan het Mijnbouwbestuur (Service de la Gestion des Titres Miniers) in Rabat, voor afloop van de vergunning.

Bij de verlengingsaanvraag moet het volgende ingesloten worden:

1. Een stortingsbewijs, aan de Bank Al Maghreb of aan de Trésorerie Générale, voor een heffing van 4.000 Dhs;
2. Een verslag van de al gerealiseerde werkzaamheden.
3. Een werkprogramma voor de verlengingsduur.

***Opmerking:** De vergunningsaanvragen van oprichting of verlenging mogen niet per post verstuurd worden, deze zullen niet in behandeling worden genomen.*

Procedure voor aanvraag van een exploitatievergunning

Conditie voor het afgeven van een exploitatievergunning:

Een exploitatievergunning kan alleen verleend worden aan de houder van een onderzoeksvergunning en enkel m.b.o. een gevonden afzetting in het gebied dat vermeld wordt in de onderzoeksvergunning.

Aanvraag exploitatievergunning:

De exploitatieaanvraag moet gericht worden aan het Mijnbouwbestuur (Service de la Gestion des Titres Miniers) te Rabat.

Bij de aanvraag moet het volgende ingesloten worden:

1. Een stortingsbewijs, aan de Bank Al Maghreb of aan de Trésorerie Générale, voor een heffing van 7.200 Dhs;
2. Een verslag van de uitgevoerde werkzaamheden in de laatste periode van de onderzoeksvergunning.
3. Een voorlopig werkprogramma voor de duur van de exploitatievergunning.

Procedure voor verlenging van de exploitatievergunning

De exploitatievergunning is geldig voor de duur van 4 jaar en kan 3 keer verlengd worden met een uitzonderlijke verlenging van 12 jaar.

Deponeerplaats: Bestuurlijke instantie van Mijnbouw, (Service de la Gestion des Titres Miniers), te Rabat.

De volgende stukken moeten bijgevoegd worden:

- Een stortingsbewijs, aan de Bank Al Maghreb of aan de Trésorerie Générale, voor de heffing van 7.200 Dhs;
- Een verslag van de uitgevoerde werkzaamheden in de afgelopen periode.
- Een voorlopig werkprogramma voor de duur van de exploitatievergunning

Aanvraag uitzonderlijke verlenging van de exploitatievergunning

Deponeerplaats: Bestuurlijke instantie van Mijnbouw, (Service de la Gestion des Titres Miniers), te Rabat.

De volgende stukken moeten bijgevoegd worden bij de aanvraag:

- Een stortingsbewijs, aan de Bank Al Maghreb of aan de Trésorerie Générale, voor de heffing van 7.200 Dhs;
- Een verslag van de uitgevoerde werkzaamheden in de afgelopen periode.
- Een voorlopig werkprogramma voor de duur van de exploitatievergunning

Bovendien is de houder verplicht om tijdens de verlengperiode een jaarlijkse heffing te betalen van 6.000 DH aan de Bank Al Maghreb of aan de Trésorerie Générale

Opmerking: de vergunningsaanvragen van oprichting of verlenging mogen niet per post verstuurd worden, deze zullen niet in behandeling worden genomen.

Tarifiering van energieproducten

Prijs van olieproducten:

De prijzen van olieproducten worden vastgesteld aan de hand van een systeem dat de prijzen indexeert volgens de koersen van Rotterdam en die de afwijkingen doorberekend aan de consument rekening houdend met sociale overwegingen.

De prijs van butaangas wordt door de staat gereguleerd (een budget van één miljard DH per jaar is gewijd aan de prijsregulering hiervan)

De gemiddelde basis verkoopprijs (maart 2000) is als volgt :

Super	817 DH / HL 472 DH / HL (Saharagebieden)
Normaal	788 DH / HL 285,70 DH / HL (vissers)
Lampolie	433 DH / HL
Diesel	527 DH / HL 272 DH / HL (Saharagebieden) 241,34 DH/HL (Tankschepen)

Stookolie: 2195,21 DH/T
1768,33 DH/T Tankschepen);

Butaan : 3250,00 DH/T (ladingen > 5 kg);
3333,33 DH/T (ladingen < 5 kg) ;
5447,43 DH/T (in bulk) .

Tot de verkoopprijs van een vloeibare brandstof behoort hiernaast:

- De distributielasten en –marges grotendeels vastgesteld door :

* 3% van de verkoopprijs in grote lijnen (incl.BTW) voor super, gewoon, lampolie, diesel met een bodem van 22,21; 21,51; 9,44 en 14,22 DH per hectoliter respectievelijk voor deze producten.

* 90,00 DH per ton stookolie

- De detailhandelmarges zijn vastgesteld op 3 % van de basisverkoopprijs van super, normaal, lampolie en diesel, deze marges mogen niet kleiner zijn dan 22,23 DH/HL voor super; 21,45 DH/HL voor normale benzine; 10,74 DH/HL voor lampolie en 12,69 DH/HL voor diesel.
- Een uitvalsmarge van 0,5 % vastgesteld op de groothandelsprijs voor super, normaal, lampolie en diesel.

De basis verkoopprijs voor butaan is inclusief:

- De belastingen en marges voor vullen en distributie voor de groothandel en detailhandel zijn als volgt vastgesteld.

	Ladingen groter dan of gelijk aan 5 Kg	Ladingen kleiner dan of gelijk aan 5 Kg
Vullen : belastingen en marges van vullen	318,00 DH/T	318,00 DH/T
Kosten afsluiten met dop	20,00 DH/T	50,00 DH/T
Belastingen en marges distributiebedrijf	538,00 DH/T	604,00 DH/T
Belastingen en marges van opslag	387,50 DH/T	450,00 DH/T
Detailisten marges	195,83 DH/T	250,00 DH/T

- Een speciaal vastgestelde marge van 30,00 DH per ton voor het financieren van de veiligheid van butaanopslagplaatsen.
- Een provisie vastgesteld op 50,0 DH per ton voor een evenwichtige verdeling van de transportkosten van butaan voor verdere « verpakking ». De

- Consumptieheffing

- piekuren	1,0393 DH/KWh
- normale uren	0,8271 DH/KWh
- daluren	0,6401 DH/KWh

De tijden zijn ingedeeld als volgt:

Tijdsdeel	Winter van 1 ^e -10 au 31-03	Zomer du 1 ^e -04 au 30 -09
Piekuren (pu)	17 h tot 22 h	18 h tot 23 h
Normale uren (nu)	07 h tot 17 h	07 h tot 18 h
Daluren (du)	22 h tot 07 h	23 h tot 07 h

● **Tarieven laagspanning (consumptieheffing):**

	Actuele tarieven DH/KWh (incl.belastingen)
Piekuren 17 h- 22 h Winter 18 h - 23 h Zomer	1.1657
Normale uren 7 h - 17 h Winter 7 h - 18 h Zomer	0.9245
Daluren 22 h- 7 h Winter 23 h - 7 h Zomer	0.6369

● **Optionele structuur hoogspanning:**

Verbruiksduur van het vermogen in uren per jaar	Vast toeslag DH/Kw/jaar	piekuren DH/Kwh	Normale uren DH/Kwh	daluren DH/Kwh
TLU > 6000 h	1467	0.7321	0.5683	0.5238
3500h < MU < 6000h	587	1.2014	0.7289	0.5238
CU < 3500 h	293	1.6034	0.8566	0.5492

Landbouwers genieten voordeel krijgen bij de volgende twee optionele tarieven:

● **Tarief MT4:**

- a) De seizoenen houden in :
- Winter : van 1 november tot 31 maart
Zomer : van 1 april tot 31 oktober

b) De tijden zijn ingedeeld als volgt:

	Normale en piekuren	Daluren
Werkdagen	van 07 h tot 24 h	van 00 h tot 07 h
Zondagen	van 17 h tot 22 h	van 22 h tot 17 h

c) De tarieven staan vast volgende de ingedeelde tijden, evenals het volgende:

Tarief- opties	Vaste premie DH/Kw/jaar	Tarieven in DH/Kwh			
		Normale en piekuren		Daluren	
		Winter	Zomer	Winter	Zomer
TLU	1924,34	0,57125	0,53673	0,45973	0,45973
MU	865,93	1,12607	0,64197	0,52251	0,45973
CU	384,80	1,68073	0,74705	0,58514	0,45973

● **Tarief groen (vert) :**

Het tarief voor agrarisch gebruik “*tarif vert*” wordt vastgesteld volgens de volgende condities:

a) De tijden zijn ingedeeld als volgt :

	WINTER du 1 ^e -11 tot 31-03	ZOMER van 1 ^e -04 tot 31-10
Piekuren	17 h tot 22 h	18 h tot 23 h
Normale uren	22 h tot 17 h	23 h tot 18 h

b) De tarieven worden vastgesteld volgens het volgende tijdsbestek:

Tarief- opties	Vaste premie DH/Kw/jaar	Tarieven per DH/Kwh			
		Piekuren		Normale uren	
		Winter	Zomer	Winter	Zomer
TLU	1924,34	0,5713	0,5367	0,4267	0,5061
MU	865,93	1,1261	0,6420	0,9014	0,5713
CU	384,80	1,6807	0,7471	1,2387	0,6320

● **Zwakstroom:**

Het energietarief toepasbaar op klanten aangesloten op zwakspanning (huishoudelijk gebruik):

- van 0 t/m 100 Kwh/maand 0.8420 DH/Kwh;
- van 101 t/m 200 Kwh/maand 0.9055 DH/Kwh;

- van 201 t/m 500 Kwh/maand 0.9851 DH/Kwh;
- meer dan 500 Kwh/maand 1.3464 DH/Kwh.

ANNEX N°1**Regionale dependances en organen van het
Ministerie van Energie en Mijnen**

Stad	ADRES
Béni-Mellal	Av. Al Qods - Quartier Administratif Tel : 03 48 91 20
Laâyoune	B.P. 421 Quartier Administratif – Laâyoune - Tel : 08 89 45 28
Marrakech	Cité Med Daoudiate Tel : 04 30 83 65
Meknès	Charii El Ouahda Al Afriquia B.P. 34 Tel : 05 52 25 22
Ouarzazate	Cité Administrative B.P. 302 Tel : 04 88 32 40
Oujda	B.D. Omar Riffi. Oujda B.P. 13 - Tel : 06 68 34 67
Agadir	Rue des Administrations Publiques BP. 209 Tel : 08 82 22 64
Casablanca	Quartier Administratif – Aïn Chock Hay Al Hassani - Tel : 02 82 23 54
Rabat	BP. 6208 - Rabat-Instituts Tel : 07 68 84 20
Tanger	Angle Rue Sanaa et rue Sayed Kotb Tel : 09 94 26 04
Fès	App. 18 Im. 11 Charii Bir Anzarane, Ville nouvelle - Tél : 05 62 69 14

Grote operators in de mijnbouw

Coordonnées de la Fédération de l'Industrie Minérale (FDIM)

1, Sahat Al Istiqlal, Casablanca, Maroc

Tél : 212 230 6898

Fax : 212 231 9996

OPERATOR	Exploiteren	CENTRUM
Bureau de Recherche et de Participations Minières (BRPM)	Mijnonderzoek	
Office Chérifien des Phosphates (OCP)	Fosfaat	Oulad Abdoun (Khouribga) Gantour (Youssofia, Benguerir) Boucrâa
Centrale d'Achat et de Développement de la Région Minière du Tafilalet et de Figuig (CADETAF)	IJzer, Zink en Bariumsulfaat	Mijnen Errachidia Figuig Ouarzazate
Charbonnages du Maroc (CDM)	Antraciet	Jerada
ONA Groep		
Compagnie Minière des Guemassa CMG	PB, Zn et CU	Douar Lahjar (Marrakech Imiter
Sté Métallurgique d' Imiter	Argent	Ouarzazate
Compagnie Tindouf-Tiranimine (CTT)	Kobalt	Bouazzer
Société Anonyme d'Entreprises Minières (SAMINE)	Fluoride	El Hammam (Khémisset)
Société Minière de Bou-Gaffer (SOMIFER)	Cuive	Bleida (Ouarzazate)
REMINEX SA	Opsporing delfstoffen	

OPERATOR	Geëxploiteerde grondstoffen	Exploitatiecentra
Compagnie Minière de Toussit (CMT)	Lood, Zink argentifère	Touissit (Jerada) Tighza (Khénifra)
Société Anonyme Chérifienne d'Etudes Minières (SACEM)	Bioxyde de manganèse	Imini (Ouarzazate)
Société des Fonderies de Plomb de Zellidja (SFPZ)	Transformation de concentré de plomb pour la production de plomb métal, argent métal, mattes cuivreuses et antimoniales	Oued El Heimer (Jerada)
Compagnie Marocaine des Barytes (COMABAR)	Barytine Bentonite	Zelmou (Figuig) Azzouzet-Tidiennit
Société de Sel de Mohammadia (SSM)	Sel gemme	Ain Tekki (Mohammadia)